

УДК 947.084

Самсак І.П. – ст.гр. КТ – 11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ГОЛОВНІ ЗДОБУТКИ УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧИНИ В РЕВОЛЮЦІЇ 1848 – 1849 р.р.

Науковий керівник: асистент Стухляк М.П.

Революційна хвиля 1848-1849 рр., яка охопила Європу, змусила правлячі кола Австрійської імперії піти на поступки для українського народу.

Намагаючись не допустити загострення революційної кризи, австрійська влада вирішила скасувати кріпосне право. У Галичині селянську реформу було проведено 15 квітня 1848 р., майже на п'ять місяців раніше, ніж в інших провінціях імперії. Суть її зводилась до трьох положень: ліквідації юридичної залежності селянина від поміщика; наділення селян землею, яка переходить у їхню власність; сплати селянами поміщикам вартості кріпосних повинностей.

Під тиском зростаючого революційного руху в країні австрійський уряд видав 25 квітня 1848 р. першу австрійську конституцію, яка проголошувала монархічно-конституційні порядки та деякі буржуазно-демократичні права і свободи громадян. Ці зрушення сприяли поживленню суспільного руху в західноукраїнських землях, різко прискорили формування національної свідомості українців Галичини. Користуючись конституційними свободами, представники галицької інтелігенції і греко-католицького духовенства заснували 2 травня 1848 р. у Львові першу політичну організацію - Головну Руську Раду (ГРР) для оборони прав українців на чолі з єпископом Г.Яхимовичем. ГРР звернулася до віденського уряду з проханням про поділ Галичини на українську і польську частини, про створення окремого коронного краю з українським крайовим сеймом, з українськими установами, судами і школами. Друкованим органом українських сил в Галичині стала газета "Зоря Галицька".

Австрійський уряд, наляканий революційними подіями, спочатку пішов назустріч деяким вимогам українців. Наприкінці 1848 р. було заснувано у Львівському університеті кафедру української мови, яку очолив Я. Головацький; дозволили навчання українською мовою в народних школах, у гімназіях було введено обов'язкове вивчення української мови; створено українське видавництво "Галицько-руська матиця"; відкрито перші читальні (Коломия, Львів), Народний дім у Львові, який став центром культурно-освітньої роботи в краї. Помітною подією в культурному і громадському житті Галичини став скликаний з ініціативи ГРР Собор руських вчених у Львові (жовтень 1848 р.). Його учасники виступили з обґрунтуванням ідеї про те, що українська мова є єдиною і спільною для Східної і Західної України, мовою одного народу, що розділений між двома імперіями. Саме ідея єдності нації стала фундаментальним принципом, на якому базувалось вирішення всіх інших питань, що ставив перед собою Собор.

Скориставшись виборами до австрійського парламенту українцям вдалось сформувати групу з 39 депутатів (до кінця існування Австрійської імперії більше жодного разу українці не мали такого великого представництва), які відстоювали вимогу об'єднання в єдиний коронний край Східної Галичини, Буковини, Закарпаття та Лемківщини. Ідея створення єдиного коронного краю з широкими автономними правами надовго стала одним з головних лозунгів українського руху і основою так званої мінімальної політичної програми галицьких українців аж до остаточного розвалу Австро-Угорщини в 1918р.